

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 11. avgusta 1927.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 91.

Poostritev naše davčne prakse.

Pred kratkim smo poročali o razpisu Generalne direkcije davkov, ki odreja, da morajo davčna oblastva vlagati pritožbe proti vsaki odmeri, pri kateri odsek pridobinske komisije prizna vloženo prijavo za pravilno. Te dni smo doznali za novo poostritev davka na poslovni promet, ki se tiče trgovanja z devizami in valutami. Generalna direkcija davkov je z razpisom br. 78700 pojasnila, da je promet z devizami in valutami oproščen davka na poslovni promet samo, kolikor se opravlja preko kontrolnikov in registrov, katere predpisuje pravilnik za reguliranje prometa z devizami in valutami, dočim je oni del tega prometa, koji se zaračunava kot provizija, zavezan davku na poslovni promet. Promet, koji ne gre preko kontrolnika ali registra, to je oni promet, kojega opravljajo osebe, koje nimajo dovoljenja za trgovanje z devizami in valutami, pa je zavezan davku glede celokupnega zneska.

Nakupi deviz in valut, kolikor se sploh vrše, služijo v Sloveniji edino potrebam za plačilo v inozemstvu in se vpisujejo v kontrolnike ali registre. Zanima nas vsled tega edino davčna dolžnost legitimnega trgovanja z devizami in valutami, torej vprašanje, je-li je davčna dolžnost provizij, koje se zaračunavajo ob tem trgovanju, utemeljena v zakonu. Vprašanje davčne dolžnosti nelegitimnega trgovanja, koje se vrši proti predpisom, je za nas podrejenega pomena, ker se pri nas nihče ne bavi s takimi, strogo prepovedanimi posli.

Zakon o davku na poslovni promet uveljavlja že v členu 1. načelo, da se plačilo v denarju ne smatra za denarni promet. Dosludno temu načelu določa člen 8. št. 6 zakona, da davka na poslovni promet ni plačevati za promet na podstavi dajanja denarnega kredita in promet denarnih terjatev, zlasti menic, deviz, čekov, potem vrednostnih papirjev, delnic, bankovcev, papirnatega denarja in vseh vrst domačega in inozemskega denarja, kakor tudi vseh vrst denarnih vlog. Po

besedilu zakona je torej promet vseh vrst domačega in tujega denarja brez-pogojno oproščen davka brez vsake omejitve. Trgovanja z valutami in devizami po njihovi borzni vrednosti ni staviti v isti red s trgovanjem z drugimi blagom, koje je zavezano davku na poslovni promet. Pri trgovanju z devizami in valutami obstoji namreč na eni kot drugi strani promet edino v denarnem prometu, koji je po jasnem besedilu zakona oproščen davka, ker zakon ne dela razlike med provizijo in ostalim delom prometa.

Generalna direkcija davkov to stališče samo deloma priznava in predpostavlja, da je pri legitimnem trgovanju z devizami in valutami izvršen promet usluge, ker odreja, da je obdačiti provizijo. Vendar pa tudi ta interpretacija ni pravilna, ker člen 3., ki eksemplikatивно našteva slučaje prometa usluge, med drugimi sicer navaja bančne posle, a samo glede depozitov in seftov. Ako bi hotel zakonodajalec, da se med te posle šteje tudi provizija iz prodaje deviz in valut, bi to, ko že omenja en del bančnih poslov, brez dvoma izrecno navedel. Ker se je pa v svojem naštevanju omejil samo na bančne posle depozitov in seftov, iz tega logično izhaja, da ostalih bančnih poslov ne smatra za davku zavezan promet usluge.

Vse kaže, da polaga Generalna direkcija davkov največjo važnost na poostreno pobiranje davka na poslovni promet. To tendenco je opazati tudi v nižjih instancah, ker nobeno leto ni, na primer ravno v Ljubljani, davčno oblastvo predpisalo tako ogromnih vsot na naknadnem davku na poslovni promet, kakor ravno letos. Nobeno leto se ni še izvršilo toliko vpogledov v poslovne knjige radi tega davka, kakor to leto.

Zato opozarjamo davkoplačevalce, da posvečajo odpremi davka na poslovni promet največjo pozornost, da bodo z uspehom mogli izpodbijati bodoče naknadne predpise. Kakor vse kaže, se praksa glede tega davka v splošnem poostrejuje, interesenti pa naj poostre svojo pozornost, da se ubranijo neljubim presenečenjem.

* * *

URADNI DAN »SRESKEGA GREMIJA TRGOVCEV V CELJU« V ROGATCU IN ROGAŠKI SLATINI.

Dne 13. avgusta uraduje tajnik »Sreskega gremija trgovcev v Celju« za člane šmarskega sreza predpoldne od 8. do 12. ure v Rogatcu v mali sobi hotela »Sporn« in od 2. do 6. ure popoldne v Rogoški Slatini in sicer v občinski posvetovalnici.

Z ozirom na obsežno gremijalno področje je načelstvo gremija na zahtevo prizadetega članstva uvidelo nujno potrebo, da se za posamezne okraje uvedejo stalni uradni dnevi, ki bodo imeli namen članstvu omogočiti stalen kontakt z gremijem in jim na ta način nuditi potrebne informacije in navodila v vseh občekoristnih gospodarskih vprašanjih.

Radi tega se člani iz šmarskega sreza vljudno vabijo, da se v svojem lastnem interesu poslužujejo v čim večji meri te ustanove in da pri tej priliki prednašajo vse želje in pritožbe, ki tangirajo in omejujejo prospah gospodarstva. Gremij se bo za nje zavzel, v kolikor bo to mogoče v okviru predpisov sedanjih zakonov.

Uradni dnevi za šmarski srez so določeni na vsakega 15. v mesecu. Če je ta dan nedelja ali praznik, se uraduje prihodnji dan in sicer po istem redu in kraju, kot je to določeno v prvem odstavku.

* * *

ENA MILIJARDA DOLARJEV OBRESTI!

V prvih šestih mesecih letošnjega leta je bilo v Newyorku za 786 milijonov dolarjev inozemskih posojil. Sedaj se pogajajo o posojilih v znesku 875 milijonov dolarjev. Po vojski je naložila Amerika v inozemstvu 14 milijard dolarjev v obliki posojil. Obresti znašajo pri provprečno 7 odstotnem obrestovanju 1 milijardo dolarjev. V resnici je pa obrestna mera nekoliko višja, ker je bila večina posojil izdana pod pari.

* * *

Dunajski veleselj. Jesenska prireditel dunajskega veleselja se vrši od 4. do 11. septembra 1927.

Trgovci in gostilničarji in žganjekuha.

Lastniki surovin z lastnega zemljišča, ki trgujejo z alkoholnimi pijačami na debelo, ali jih točijo, ali se bavijo s predelovanjem alkoholnih pijač, imajo glede trošarine na žganje izjemno stališče, ako kuhajo samo surovine z lastnega zemljišča. Dovoljuje se jim namreč pod gotovimi pogoji za domačo porabo neke količine pridelanega žganja trošarine prosto. Tudi niso zavezani posluževati se za žganjekuho iz lastnega pridelka kontrolnega aparata ali zbiralnika, ampak smejo kuhati na poljubni žgalni pripravi, ki ni pod nobeno kontrolo, brez vsakega uradnega nadzorstva. Izdelek je pa zavezan strogi kontroli in trošarini. — Kdor hoče, da se mu prizna žganje kuhati za domačo potrebo trošarine prosto, mora do dne 15. avgusta t. l. prijaviti županstvu svojo željo in navesti število rodbine in poslov, ki so stari preko 18 let. Županstvo napravi seznam prijavitnikov ter ga pošlje do 20. avgusta pristojnemu oddelku finančne kontrole. Ta pregleda seznam, vpiše koliko hektoliterskih stopenj alkohola se vsakemu prosilcu prizna brez plačila trošarine na za to določenem mestu in kuponu ter izroči kupon osebi, na katero se glasi. Dovoljujejo se brez plačila trošarine za eno leto, to je za čas od 1. septembra enega, do 31. avgusta drugega leta, nastopne količine žganja:

a) če število opravičenih družinskih članov ni večje od pet, se dovoli 25 hektoliterskih stopenj alkohola;

b) če znaša število opravičenih družinskih članov več kot pet, pa manj kot 10 članov, se dovoli 50 hektoliterskih stopenj alkohola;

c) če pa znaša število opravičenih družinskih članov 10 ali več, se dovoli 75 hektoliterskih stopenj alkohola.

Po 15. avgustu vložene prijave se ne vpoštevajo.

Opozarjamo interesente na ta rok, da se omenjene ugodnosti v lastnem interesu pravočasno poslužijo.

LISTEK.

Dr. R. Andrejka:

Oris sedanjega stanja našega društvenega prava.

Društveno življenje pri nas sloni danes, osem let po ujedinenju, še vedno v bistvu na avstrijskem društvenem zakonu z dne 14. novembra 1887, d. z. št. 134. Naša ustava je v členu 14, ki daje državljanom pravico udruževanja, dogovarjanja in zborovanja, sicer določila, da velja glede podrobnosti poseben zakon. Ta zakon pa še ni izšel, čeprav se je ministrstvo notranjih del bavilo pred leti s pripravami za novi enotni društveni zakon in je v tem pogledu zahtevalo in tudi prejelo od velikih županov tozadevne osnutke.

Vendar je bilo med tem časom izdanih nekaj zakonov in zakonitih uredb, ki so v nekaterih točkah spremenili ali dopolnili pri nas veljavno društveno pravo. Na drugi strani se občuti v našem zelo razvitem društvenem življenju (Slovenija šteje nad 4000 društev) občutno pomanjkanje zanesljivih, za društveno delovanje veljavnih navodil.

Zato priobčujem — predvsem v prid našim društvom, a tudi učeči se mladini naše pravne fakultete — pričujočo razpravo.

I.

Pojem društva.

V človeškem življenju se pojavlja že od davnine stremljenje do udruženja, ki se opaža semtertja že v živalstvu (čebele, mravlje, bivoli, divje koze itd.). Psihološki se da ta nagon razlagati s podedovanimi instinkti, izhajajočimi iz tisočletnih izkustev, da se dosega določni nameni poedinca v boju za obstanek lažje in uspešneje ali pa sploh samo z združevanjem. Že tu se torej pojavlja moment skupnega cilja, kateremu naj služi udruženje.

V primitivnem razvojnem stanju človeka mu je prvotni cilj pred vsem varnost njegove osebe in njegovega imetja pred zunanjimi sovražniki ali pred notranjimi nasprotniki. Tako so se združevali ljudje za skupno obrambo že od davnine v posebnih večjih ali manjših udruženjih, ki so bila opredeljena teritorialno ali pa plemensko. Poedinec je tem udruženjem doprinal svoj telesno ali duševno moč, svoje imetje, pa tudi če treba

svoje življenje v prid cilju, ki si ga je ta udružna enota postavila. To je storil tem lažje in rajše, ker je čutil in vedel, da je ta skupni cilj ob enem tudi eden izmed glavnih osebnih ciljev njegovih.

Prvotni in najglavnejši znak udruženja je torej že od nekdanj določen skupni namen. Ta skupni namen se z rastočo kulturo vedno bolj razvija in razširja: Ne samo varnost osebe in imetja, ampak tudi varnost pridobljenih imovinskih, kulturnih in etičnih vrednot kakor n. pr. prava, poštenosti, zvestobe zakona, rodbine, zdravja itd., se pojavljajo kot skupni cilji.

V razmerju kakor so se ti cilji smatrali za več ali manj važne, se je v udruženjih njih varstvo močnejše ali šibkeje izraževalo in sicer v tem, da se je pripadnost poedinca k takim udruženjem določila ali imperativno ali fakultativno.

Varnost oseb, življenja in imetja se je smatrala od nekdanj za tako važno, da jih je dotični užival z garancijo udruženja le tedaj, če je bil član tega udruženja. Tu se nam torej prvič pojavlja pojem prisilnega udruženja, ki je rodilo pojem države. Ta tendenca traja še danes; opazujemo jo v številnih organizacijah javnega prava, pri katerih članstvo dotičnega ni odvisno

od njegove proste volje, ampak ustanovljeno po vseobveznem pravnem redu. Tu sem spadajo vsa poklicna udruženja, katero je uživotvorilo moderno načelo socializacije; njih prve sledove najdemo že v srednjeveških cehih in v patrimonijalnem sistemu sploh.

So pa tudi drugi cilji, ki jih splošnost in pravni red ne smatra za tako važne ter prepušča njih izpolnitev prosti volji poedinca, da jih dosega ali sam ali pa v prostovoljnih udruženjih. Tvorno načelo takega udruženja ni torej zunanje povelje družabnega reda, ampak notranja prosta volja poedinca.

Glavna razlika med tema dvema načinoma udruženja je torej ta, da temelji obstoj in udejstvovanje prvih na pozitivnih normah javnega prava, dočim je pripadnost posameznika k udruženjem izraz svobodnega uveljavljanja poedinca in torej civilno-pravnega značaja.

Ta zadnja udruženja imenujemo v smislu veljavnih zakonov društva.

Do sedaj smo torej dognali kot pravne znake društva:

1. Prostovoljnost združitve.
2. Določen trajni namen.

Kako varčuje sedanji čas.

Uradna statistika hranilnic na Pruskem se začne z novembrom 1924 in kaže sledečo sliko hranilnih vlog:

	V milijonih mark	
	Polletni prirastek	
November 1924	332.2	—
December 1924	404.1	—
Junij 1925	796.1	392
December 1925	1096.2	300.1
Junij 1926	1557.3	461.1
December 1926	2018.9	461.6

Za čas stabilizacije, torej v bistvu za leto 1924, vidimo prirastek ca 400 milijonov mark, za leto 1925 okoli 700 milijonov, za leto 1926 pa ca 920 milijonov mark. Letni prirastek zadnjih mirovnih let je znašal 600 do 700 milijonov mark, pri čemer moramo upoštevati, da odpade zelo velik del prirastka na pripisane obresti, ki so bile spričo velikega vložnega kapitala veliko večje kot danes. Torej je bila varčevalnost v letih 1925 in 1926 dosti večja kot v predvojni dobi.

Številka ca 2 milijardi odgovarja približno pruskim varčevalnosti iz leta 1885 in tvori šesti del hranilnega kapitala iz leta 1913. Na osebo je prišlo leta 1913 v Prusiji 327 mark hranilnih vlog, leta 1926 pa 53 mark.

Ko smo to zapisali, nam je prišlo v roko tudi poročilo o varčevalnosti v prvem letošnjem četrtletju. Pravi: Pri javnih in pod državnim nadzorstvom se nahajajočih hranilnicah je kazal razvoj še nadalje dvigajočo se tendenco. Na Pruskem so se hranilne vloge v prvem letošnjem četrtletju dvignile za 302 milijona mark in je bil absolutni prirastek za 50 odstotkov višji kot v isti dobi lanskega leta.

Razstava konj v Ljubljani.

Na velesejmu v nedeljo, dne 25. IX. 1927.

To, v Ljubljani zelo priljubljeno in že tradicionalno razstavo priredi letos na velesejmskem prostoru prilikom Pokrajinske razstave »Ljubljana v jeseni« Kolo jahača in vozača v zvezi s Konjerskim društvom v Ljubljani. Istega dne popoldne pa se vrši na vojaškem vežbališču pri Zalogu velika jahalna in dirkalna tekma, kar je zlasti ugodno, ker se zamore tudi konje dirkače razstaviti dopoldne na razstavi, popoldne pa udeležiti se dirke.

Razstavi se lahko toplo- in mrzlokrvne žrebce, kobile z žrebeti, zaskočene kobile, dvoletne in triletnje žrebice, pripuščeni pa so tudi konji.

Prijavne tiskovine se dobe v uradu velesejma osebno ali po pošti, prijave pa sprejema upraviteljstvo Drž. žrebčarne na Selu.

V prijavnici naj se navede pasmo, ime, spol, barvo in znake, rojstni dan, ime očeta in matere po žrebcu x, izreditelja, lastnika in bivališče.

Opozorjamo vse konjerejce in oficirje na to razstavo in prosimo, da dopošlje-

jo prijavo radi sestave kataloga vsaj do 1. septembra t. l.

Določenih je več denarnih in častnih nagrad, diplom in kolajm.

Informacije daje urad velesejma in Drž. žrebčarna na Selu, samo pismeno pa predsednik eksekut. odbora Kola jahačev in vozačev, gospod dr. F. Lukmann, advokat v Ljubljani, Gradišče.

Kvarni vplivi agrarne reforme na naše narodno gospodarstvo.*

Poljedelstvo vzhodne Evrope trpi iz dveh razlogov: vsled agrarne reforme in pomanjkanja kapitala.

Po končani svetovni vojni so vlade iz politično-gospodarskih vzrokov obljubile novo razdelitev zemlje. Teh obljub ni bilo mogoče izpolniti. V nekaterih ozemljih je prišlo vsled tega do nemirov in marsikateri so si sami prilastili zemlje, ki ji mje prijala. Nato se je izvršila nekakšna agrarna reforma, tako v Jugoslaviji kakor na Madžarskem, v Bolgariji in v Grčiji. Ko je albanski premier Fan Noli dal iniciativo za dobro agrarno reformo, je bil strmoglavljen, in ta reforma se do danes ni mogla izvršiti.

Veleposestva zlasti v Rumuniji so z ozirom na predstoječo razdelitev zemlje zanemarjala svoje dolžnosti napram splošnosti, niso skrbela za povzdigo produkcije in niso izvršila nikakih melioracij več; kmetje so bili prepuščeni samovolji najemnikov in podnajemnikov in so ostali na nizki kulturni in ekonomični stopnji. To je seveda imelo za posledico korekturo od strani vlad, ob agrarni reformi se je vzelo veleposestvom najboljše, v najvišji kulturi stoječe ploskve in ne more se reči, da je to bilo nepravilno.

Zasluga agrarne reforme v jugoslaviji je, da je ukinila obstoječo ekonomsko odvisnost tlačanov »civejca«, ki je ovirala vsak napredek. Naslednji podatki, čeravno deloma zastareli in ne enotni, dajejo sliko poljedelskih razmer.

Za Jugoslavijo še ni skupnih številk, podatki so ločeni na bivšo Srbijo, Hrvatsko in Slavonijo, ki sta spadali k Ogrski, in za preje avstrijske dele Štajerske, Kranjske, Koroške in Dalmacije. Leta 1897 je bilo v Srbiji 293.421 obratov, od teh 133.732 z 1 do 5 ha (45-57%), 80.822 s 5 do 10 ha (27-55%), 40.782 z 10 do 20 ha (13-91%), 26.643 pod 1 ha (9-08%), 10.617 z 20 do 50 ha (3-62%), 83 s 100 do 300 ha (0-02%). V Srbiji torej pravzaprav ni bilo veleposestev. Leta 1895 je bilo 407.403 obratov v Hrvat-

* Prof. dr. Franjež iz Zagreba priobčuje v »Europäische Wirtschaft-Union« zanimiv članek o agrarni reformi. Ta članek je jako zanimiv, vsled česar ga podajamo naši javnosti v prevodu.

ski in Slavoniji, od teh 126.289 z 0-6 do 2-9 ha (31%), z 2-9 do 5-8 ha 27-25%, s 8-8 do 11-5 ha 20-2%, nad 575 ha 0-05%, pod 0-6 ha 13-23%. Po ploskvi je bilo 2.683.369 ha razdeljenih, kakor sledi: pod 0-6 ha 0-52%, do 0-9 ha 7-95%, do 5-8 ha 17-25%, do 11-5 ha 24-20%, do 29 ha 18-43%, do 58 ha 58-93%, do 115 ha 1-58%, do 288 ha 1-82%, do 575 ha 1-83%, nad 575 ha 22-47%. Hrvatska in Slavonija sta potemtakem imeli 209 obratov nad 575 ha z arealom 662.818 ha.

V delih, ki so preje pripadali Avstriji (Štajerska, Kranjska, Koroška in Dalmacija), ni bilo veleobratov, med 100 do 200 ha je bilo le 0-4% obratov, med 500 do 1000 ha le 0-1%, nad 1000 ha tudi 0-1%; torej tudi pretežno mali obrati do 20 ha.

Leta 1910 so posedovali lastniki latifundij v Bosni in Hercegovini 1 milijon ha obdelane zemlje, to so bile tri petine skupne ploskve 1.714.200 ha. Razen tega je bilo 79.701 »kmetov« in 136.854 prostih kmetov, od katerih je 70% posedovalo manj nego 2 ha.

Agrarna reforma leta 1918 je razdelila razlašeno zemljo; dosedanjim lastnikom se je pustilo 75 do 300 ha. Ustanovila so se mala posestva in ona, ki doslej niso imela eksistenčne možnosti, so se primerno povečala. Pri tem se je težilo za to, da se je saturiralo že naseljeno prebivalstvo. Majhen dnel se je koloniziral v svrhu politične varnosti državnih mej. Z veleposestniki se je ravnilo kakor z anacionalnimi, nepriljubljenimi elementi. Leta 1924 je znašalo število poljedelskih rodbin, ki so pri tem pridobile, približno pol milijona. V pokrajinah Zagreb, Beograd in Ljubljana se je razlastilo 802 posestvi s skupnim arealom 1.169.584 ha, od teh je bilo 50.000 ha obdelane zemlje, 443.294 ha je bilo gozdov. Obdelane zemlje se je razlastilo do 1. 1923 305.714 ha (60-5%).

Do 1. 1926 je postalo 93.368 »kmetov« rodbin prostih. 185.344 ubogih poljedelskih rodbin in 20.461 naselejenec je dobilo podpore za poljedelske kulturne ename.

Ni povsem razumljivo, kaj je napolilo Bolgarijo, da je razbila svoja maloštevilna veleposestva in jih razdelila, ko je vendar tam veliko število malih posestnikov z dobro, malo izcrpano zemljo.

Leta 1918 je bilo 4.625.787 ha (48%) last privatnikov, 2.417.488 ha (25%) last občin, 760.503 ha (7-8%) last države, ostalo last samostanov, šol, bank, družb. V celoti je bilo 703.593 obratov, od teh 12-6% pod 0-5 ha, 8% do 1 ha, 11-3% do 2 ha, 9-2% do 3 ha, 8-2% do 4 ha, 7-4% do 5 ha, 14-6% do 7-5 ha, 9-8% do 10 ha, 10-3% do 15 ha, 4-2% do 20 ha, 2-8% do 30 ha, vse ostalo po 1% od 100 do 200 ha 0-1%. Po ploskvi je posedovalo 13-7% 5-7 ha, 13% do 10 ha, 19% do 15 ha, 11% do 20 ha,

10-2% do 30 ha, 300 do 500 ha 0-9%, nad 500 ha 2-4%.

Na Madžarskem pa se je v nasprotju z Bolgarijo in Rumunijo razlastilo velike latifundije, zlasti one, ki jih kupili vojni dobičkarji, in jih prepustilo vojnikom, ki so posedovali malo ali nič zemlje, in takim, ki so bili kvalificirani za poljedelstvo. Leta 1925 so imeli veliki obrati 890.414 ha (75-3%), srednji obrati 292.745 ha (24-7%). Od teh se je razdelilo na male obrate 267.522 ha (22-6%), srednje obrate 362.981 ha (30-7%), 552.657 na velike obrate. L. 1925 je posedovalo 850.760 lastnikov 9.292.710 ha; od tega po ploskvi pod 58 ha 50-2%, do 288 ha 10-6%, do 575 ha 5-9%, do 1151 ha 5%, do 1726 ha 2-9%, do 2877 ha 3-3%, do 5775 ha 5-1%, do 11.509 ha 4-3%, do 17.264 ha 2-4%, do 28.773 ha 3-8%, do 57.546 ha 5-1%, nad 57.546 ha 1-4%. Iz tega je razvidno, da igra agrarna reforma v tej državi veliko vlogo.

Iz ekonomičnega stališča je imela restrikcija veleposestva v Jugoslaviji, Rumuniji in deloma tudi v Bolgariji usodepolne posledice. Z veleposestvom so izginila velika gojišča konj, govedi, prašičev, ovac, ki so bila edino sredstvo za oplemenitev domačih, za moderno poljedelstvo nerabnih živali. Uničene so bile tudi velike naprave za gojenje semen in vzorne naprave za moderno poljedelsko tehniko.

Tako je nespametno izvedena agrarna reforma ustavila poljedelski razvoj, države so se same oropale najaktivnejših instrumentov, ki so potrebni za napredek.

Vsled agrarne reforme so se tudi povečale težave, dobiti cenen kredit. Samo Madžarski se je posrečilo dobiti poljedelski kredit v višini 20 milijonov dolarjev, ostale države: Rumunija, Bolgarija, Jugoslavija in Grčija ga še iščejo. Ti poljedelski krediti so dobro fundirani in upati je, da se kmalu posreči, dobiti jih pri obstoječih garancijah. S temi vsotami se namerava izvršiti melioracije, graditi ceste, prekope in železnice, da se tako izboljša in poceni transport iz jugovzhodne Evrope.

Trgovina.

Uzance pri posredovalnih kupčijah z nepremičninami. Pri posredovanju prodaje nepremičnin si posredovalec pridobi pravico na provizijo že, ako posredovalec naznači tretjo osebo in pride med to osebo in ono osebo, kateri je posredovalec naznačil naslov kupca, dejansko do kupčije.

Pasivnost naše trgovske bilance. Generalna direkcija carin je te dni objavila statistične podatke o našem uvozu v mesecu maju t. l., tako da imamo sedaj na razpolago podatke za prvih pet mesecev. V mesecu maju t. l. smo uvozili 117.487 ton blaga v vrednosti 577 mili-

iz prvega znaka sledi, da se izločijo iz pojma društva vse one tvorbe udruženja, pri katerih pripadnost ne temelji na prosti volji udruženja.

Tu sem spadajo vsa udruženja javnega prava, pričeni pri državi, nadalje dežela, oblast, okraj, občina, vse korporacije javnega prava, torej trgovske in obrtniške, zdravniške, inženjerske, delavske zbornice, obrtniške in vodnopravne zadrage, bratovske skladnice, vse delavske zavarovalne organizacije po zakonu o zavarovanju delavcev, n. pr. osrednji in okrajni urad za zavarovanje delavcev, potem pokojninski zavod za namočence, borza itd.

2. Namen in cilj udruženja mora biti, kakor smo videli, trajen odnosno trajno zamišljen. Zaradi tega se izločijo iz pojma društva vse združitve, ki veljajo samo začasno, za kratko dobo, n. pr. »sestanki« in »odbori« za prireditve veselic, plesov, tombole, potovanj, izletov itd. in najsi so številčno še, tako močni. Kakor hitro se doseže namen, zaradi katerega so se sklicali ali ustanovili itd., so tudi vsi ti odbori prenehali. Seveda, tudi ti odbori ustanavljajo in pridobivajo pravice, sklepajo pogodbe, prevzemajo dolžnosti itd. Ali za njih postane, njih spore, za njih delovanje in neha-

nje se javno pravo ne briga. Razrešitve vseh teh vprašanj prepušča izključno civilnemu pravu in civilnim sodiščem.

Kaj je trajno in kaj je le za kratek čas določeno, to je seveda mnogokrat dejansko vprašanje. Od pravega društva pa loči te začasne združitve v slučaju dvoma še en moment.

3. Ako hoče namreč taka združitev doseči večji, važnejši, če tudi začasno omejeni namen, potem mora delovati smotreno organizirano; to pa je mogoče le, če si postavi trajne neizpodbojne smernice za svoje delovanje. To se izvrši s posebnimi, za vse in za vselej veljavnimi, soglasno ali po načelu večine sprejetimi pravili, v katerih se ustanavljajo: kot posebno važne točke pravice in dolžnosti članov, način udeleževanja njihove volje, določajo predstavniki te enotne volje, pogoji veljavnih sklepov in uveljavljanje društvene volje na zunaj in napram oblastvom, način kako se poravnava spori in kako se postopati, če se društvo razdruži ali razpusti.

Združitev s tako določenimi pravili predstavlja po svojih sklepih in po svojem delovanju neko enotno voljo, bodisi da so se nje sklepi soglasno vršili, bodisi da velja za enotno voljo

odločba večine in sicer ali navadne ali pa kvalificirane, n. pr. $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$ itd. Princip večine, po katerem manjšina s svojimi nazori na zunaj ne pride več do izraza in udeleževanja, marveč je pri tem vezana na nazore večine, je danes še obče priznan kot princip izražanja volje take združitve. Seveda načelo ni več tako čisto kakor pri soglasnosti, ker kakor hitro niso vsi ene misli, je enotna volja, temelječa na sklepu večine, pravzaprav le fikcija (podmena), ki je tudi podstava za nadaljno fikcijo, da predstavlja ta tvorba nekako od vseh drugih oseb, ki jo tvorijo, različno enotne osebe z od njih različno voljo: tako zvano pravno ali juridično osebo s posebnimi pravicami in obveznostmi, ki niso istovetni z onimi društvenikov.

Ako hočemo ostati na temelju naših pozitivnih zakonov, moramo računati s posebno osebo društva kot takega. Iz dosedanjih izvajanj sledi, da je za pojem društva potrebna še tretja

činjenica, to je določna organizacija društvene volje, ki se zrcali v točno opredeljenih pravilih. Ta pravila so ustava društva ter zrealijo v malem organizacijo ostalih prisilnih udruženj. Kakor pri državni ali občini, je tudi pri društvu skupina ljudi ali celo posameznik vodeči in izvršujoči organ, dočim je društveni občni zbor sklepajoči ali posvetujoči organ. (Paralela: vlada — parlament, zupan — občinski odbor). Enotno organizirano vodstvo je torej za pojem društva značilno. Podreditev društvenikov pod to kakorkoli ustanovljeno društveno voljo je absolutna, brezizjemna, zato ne spadajo pod pojem društva: navadna pridobitna družba v smislu § 834 o. d. z. (konzorciij, sindikat), tudi ne takozvana trgovska odprta družba, niti komanditna družba, niti tiha trgovska družba.

Po dosedanjih znakih lahko opredelimo pojem društva, čeprav ga naši pozitivni zakoni nikjer ne ustanavljajo, takole:

Društvo je prostovoljna stalna združitev več oseb, katere namerava doseči določen skupni, prostovoljno izbrani smoter s trajnim, na določenih pravilih slonečim in pod enotnim vodstvom vršnim se delovanjem.

(Daje prihodnj.)

* V novejšem pravoznanstvu se pa pojavljajo dvomi o tem, ali je ta fikcija sploh utemeljena, ali ni ta pravni pripomoček, s katerim deluje pravna veda že stoletja, ne realen in sploh nepotreben. (Glej v tem oziru dr. Leonida Pitamica: Kritični pogledi na juridično osebo v Zborniku znanstvenih razprav juridične fakultete IV.—1925.)

jonov 589.140 Din, dočim je znašal izvoz v tem mesecu samo 519.308.158 Din. Naša trgovska bilanca je torej za mesec maj t. l. pasivna za 58.280.982 Din. S tem je pasivnost naše trgovske bilance, ki je za prve štiri mesece t. l. bila pasivna za 246.732.479 Din, narastla na 305.013.451 Din. Vrednost izvoza v prvih petih mesecih t. l. je znašala 2534 milijonov, uvoza pa 2839 milijonov dinarjev. — Ker poročila o žetvi vsled vladajoče suše niso posebno ugodna, se bo naša trgovska bilanca v jesenskih mesecih, kakor se je to dogajalo v prejšnjih letih, težko popravila.

Ocena naše žetve. Kakor smo poročali, je beograjska trgovska zbornica na svoji zadnji plenarni seji objavila skrajno pesimistične statistične podatke o naši letošnji žetvi. S to oceno se je pečala dne 9. t. m. konferenca udruženja izvoznikov, na kateri so posamezni govorniki ostro zavračali oceno trgovske zbornice, češ, da je ta ocena nepravilna in prozorno kaže tendenco, ki obstoji v tem, da bi radi posamezni interesenti izrabili ukinitve uvozne carine na žito v spekulativne namene. Pozornost je vzbujalo na konferenci dejstvo, da je tudi zastopnik ministrstva za poljedelstvo v svojem zaključnem govoru ostro obsodil teden-cijozne vesti, ki se hočejo spekulativno izrabiti.

Konkurzi v prvih sedmih mesecih t. l. Po podatkih jugoslovanskega društva za zaščito upnikov v Zagrebu je bilo v naši državi v prvih sedmih mesecih t. l. prijavljenih 685 konkurzov, napram 497 v lanskem letu. Letos je bilo torej prijavljenih 188 konkurzov, to je za 30% več. Po posameznih pokrajinah se to število razdeli sledeče: Hrvatska in Slavonija 90 (62), Srbija in Crna gora 437 (245), Slovenija in Dalmacija 75 (65), Bosna in Hercegovina 17 (31), Vojvodina 66 (94). Največji porast konkurzov beleži Srbija s 192 ali 78%, za njo sledi Hrvatska in Slavonija z 28 konkurzi ali 45% porasta, dalje Slovenija in Dalmacija z 10 konkurzi ali 15% porasta. V Vojvodini sicer število konkurzov stalno pada, vendar se pa iz tega še ne da sklepati, da se tamošnje gospodarske prilike normalizirajo, ker je treba upoštevati tudi privatne poravnave, o katerih ni mogoče dobiti podatkov.

Izpremema češkoslovaške trgovske pogodbe z Avstrijo, ki je uspeh dolgotrajnih pogajanj, stopi predvidoma dne 10. t. m. v veljavo. Izpremembe obsegajo splošen del z dvema dodatoma, ki vsebujeta medsebojne carinsko-tarifne ugodnosti in veterinarska določila.

Nemška trgovska pogajanja s Francijo. V zadnjem času so glasom uradnih poročil pogajanja glede tarifnega dela napredovala. Ker je Francija izpolnila nemško željo, da odpre svoja tržišča za nemško blago, je pričakovati, da se pogajanja v doglednem času uspešno zaključijo. Nemška delegacija stremi za tem, da pogodbo čim natančneje izdela v obliki, ki bo vstrezala obojestranskim interesom.

Trgovska pogajanja s Turčijo. Beograjska industrijska zbornica je naslovila na ministrstvo zunanjih del spomenico, v kateri prosi, da se prične s Turčijo čimprej pogajanja za trgovsko pogodbo.

Trgovina Švedske se je v juniju tako ugodno razvijala, da je junij vplival na bilanco vsega preteklega polletja. Eksportni previšek je znašal 19 milijonov švedskih kron, lani 13%. Pregled trgovine v prvem polletju kaže za 729 milijonov švedskih kron importa in za 688 milijonov kron eksporta, tako da ostane importni previšek v znesku ca 41 milijonov kron. V prvi lanski polovici je pa znašal plus importa 99 milijonov kron; uvoz 698, izvoz 599 milijonov kron.

Omejitve trgovine v Italiji. Indeksna številka za veletrgovino v Italiji stalno pada. Kljub temu pa se cene v detajlni trgovini še niso znižale, odnosno prilagodile izpremenjenemu položaju. Fašistovski listi to ponovno z velikim ogorčenjem ugotavljajo. Ako vzamemo, da je znašala indeksna številka za veletrgovino v zadnjem predvojnem letu (1913) 100, je znašala ta številka koncem junija t. l. 497,42 napram 529,35 v l. 1922, 535,78 v l. 1923, 553,51 v l. 1924, 646,24 v l. 1925 in 654,41 v l. 1926. Notranja kupna moč lir za l. 1913 s 100 ocenjena, je znašala v l. 1922: 18,84, v l. 1923: 18,67, v l. 1924: 18,08, v l. 1925: 15,50

in v l. 1926: 15,29, koncem junija t. l. pa 20,10. Ker je ostal oklic vlade, da se cene prostovoljno znižajo, brez uspeha, odnosno ni imel polnega uspeha, je vlada posegla po prisilnem sredstvu vojne dobe in postavila posebne komisije, ki imajo nalogo, da določijo najvišje dopustne cene in kontrolirajo cene.

Trgovski potniki inozemskih tvrdk na Danskem. Po novem zakonu, ki je stopil dne 1. julija t. l. v veljavo, smejo trgovski potniki inozemskih tvrdk obiskovati odjemalce in sprejemati naročila samo v glavnem mestu Kopenhagen in v vseh mestih, ki imajo nad 2000 prebivalcev, ako jim minister trgovine in industrije prizna trgovski značaj. Inozemski trgovski potniki so dolžni javiti se carinarnici in si pri njej izposlovati trgovsko izkaznico, ki jim služi za potrdilo prijave in dovoljenje za izvrševanje posla.

Izboljšanje ameriške zunanje trgovine. Po podatkih ameriškega trgovskega ministrstva je ameriška trgovska bilanca za I. polletje 1927 aktivna za 713 milijonov dolarjev, dočim je znašal aktivum v prvem polletju l. 1926. samo 288 milijonov. Uvoz se je v tej dobi znatno omejil. Znašal je samo 4256 milijonov dolarjev, dočim je znašal v isti dobi lanskega leta 4464 milijonov dolarjev.

Bombaž. Cene bombaža v Ameriki so začele padati, nevarnost po črvu je odstranjena. Še bolj so padle cene v Egiptu; vzroka sta dva: boj proti črvu je bil uspešen, egiptska vlada je začela spricho ugodnih prodajnih razmer prodajati lastne svoje zaloge. Nemška bombaževa industrija je še nadalje dobro zaposlena in je mogla cene za predivo spet dvigniti. Francoska industrija trpi na valutnih težkočah in na premajhni domači prodaji. Iz Amerike poročajo o pomnoženi zaposlenosti predilnic; v juniju se je pomnožilo število učinkovitih vreten za 60.000 in skupno število vretenških ur za 9191 milijonov. Italija je v prvih štirih mesecih lanskega leta eksportirala 41.546 kvintalov bombaževе preje, letos v isti dobi pa 56.236; glavni odjemalki sta bili Rumunija in Bolgarija, ki sta skupili skoraj polovico ita-128.000 kvintalov. Na Angleškem se razlikanin je pa nazadoval od 155.000 na 128.000 kvintalov. Na Angleškem se razmere razvijajo zmeraj bolj do boja med organiziranimi in neorganiziranimi predilnicami. 80 odstotkov predelovalcev ameriškega bombaža na Angleškem je organiziranih v Yarn Association in prodajajo po maksimalnih cenah, ki jih določijo zveza; nasprotno je pa ugotovljeno, da pride več kot 50 odstotkov sedaj sklenjenih kupcij onim tovarnam v prid, ki niso organizirane. To je resno svarilo. Zaloge zveze se zmeraj bolj kopičijo in je treba vstaviti večkrat kakšno dobo počitka.

Carina.

Odškodnina za intervencije pri carinjenju blaga. Gremij trgovcev v Mariboru je prejel od Glavne carinarnice v Mariboru sledeči dopis: »Opazilo se je, da nekatere stranke prinašajo račune špediterjev, na katerih so zaračunane poleg carine in pripadajočih stroškov še neke vsote za intervencije pri carinjenju ali dnevnice, katere pa v resnici niso bile v carinarnici plačane. Carinarnica opozarja interese na razpis Cbt. 44959/25 z navodilom, da naj priznavajo špediterjem in carinskim posrednikom samo fiste dnevnice, katere so označene na deklaracijah in katerih prejem je potrdil blagajnik carinarnice. Razen blagajnika ni nikdo upravičen sprejemati plačil za carinarnico.«

Revizija carinske tarife v Rumuniji. Minister za finance Bratianu je v zadnji seji revizijske komisije izrazil željo, da se revizija izvede čim skrbneje. V ta namen je odredil, da se predhodno zaslisi vsi v poštev prihajajoči faktorji. Po končanih posvetovanjih se tarifa predloži parlamentu v odobritve in stopi šele po odobritvi v veljavo. Vsa trgovska pogajanja odgodi Rumunija, dokler ne stopi v veljavo nova tarifa. Do takrat priznava Rumunija vsem državam, s katerimi že stoji v pogodbenem razmerju, ugodnost minimalne tarife.

Ocarinjenje čipk in vezenin na Angleškem. Londonska glavna carinarnica je bistveno poostrila carinsko manipulacijo pri uvozu čipk in vezenin na Angleško.

Industrija.

Voščene vžigalice. Uprava državnega monopola je dovolila s svojim aktom I. M. br. 10.541 od 26. julija 1927 izdelavo voščenih vžigalic vsem tovarnam vžigalic. Kakor čujemo pričnejo z izdelavo teh voščenih vžigalic v najkrajšem času tvornice »Drava« v Osijeku in tudi tvornica vžigalic v Vrbovskem.

Konferenca srednjeevropskega železarskega kartela se prične te dni v Pragi. Na konferenci se bo razpravljalo o podaljšanju sporazuma glede cen in o sprejemanju balkanskih držav v kartel. Dosedanji sporazum glede cen poteče, kakor znano, koncem meseca septembra 1927.

Kontingentiranje produkcije v nemški porcelanski industriji. V stremljenju, da se v okviru nemške porcelanske industrije kontingentira produkcija, je zveza nemških tovarnarjev porcelanske posode sklenila, da včlanjene tovarne brez zveznega dovoljenja ne smejo razširjati svojih peči. Tovarne so se v smislu tega sklepa zavezale, da svojih peči ne razširijo tudi za primer, da bi odjem prehodno presegal njihovo produkcijsko kapaciteto. Kontingentiranje se torej ni izvršilo v obliki kontingentiranja produkcije, ampak v stabilizaciji produkcijske kapacitete po sedanjem stanju.

Denarstvo.

Obtok bankovcev Narodne banke. — Narodna banka je imela po stanju dne 31. julija t. l. v obtoku za 5522 milijonov dinarjev bankovcev. Obtok se je izza dne 22. julija t. l. zvišal za 232,5 milijonov dinarjev.

Davki in takse.

Donos monopolov v mesecu maju t. l. V mesecu maju t. l. so znašali dohodki monopolne uprave 198.522.934 Din, kar pomenja napram proračunu presežek 8.911.968 Din. Na posamezne monopolne predmete se donos razdeli sledeče: tobak 141.875.303 Din, sol 30.232.136 dinarjev, petrolej 3.133.452 Din, vžigalice 11.469.712 Din, cigaretni papir 11 milijonov 432.752 Din in razni dohodki 379.579 Din. Najizdatnejši presežek napram proračunu izkazuje donos tobaka (13,8 milj.) in donos soli (5,8 milj.), dočim je za 8,8 milj. dinarjev zaostal za proračunom donos iz monopola petroleja, kar je pa naravno, ker je konzum petroleja v poletnih mesecih malenkosten.

Poenostavljenje davkov na Nemškem. Državni kabinet je koncem meseca julija t. l. odobril poleg državnega šolskega zakona tudi zakon o poenostavljenju davkov, ki vsebuje štiri detajlne zakone in sicer okvirne zakone za zemljiški davek, za obrtni davek, za razdolžitveni davek poslopij in za prilagoditveni davčni zakon. Zakoni imajo namen, da izenačijo in poenostavijo davke in s tem tudi davčno upravo in dolžnosti davkoplačevalcev.

Uvoz, izvoz.

Uvoz koruze na Špansko. Španska vlada je zopet dovolila uvoz koruze proti plačilu carine v iznosu 10 zlatih pezeta za 100 kg. Ako uvažajo koruzo živinorejske in druge gospodarske korporacije za svoje člane, se uvozna carina zniža na 5 zlatih pezeta za 100 kg.

POLJSKI IN ČEŠKOSLOVAŠKI LES V KONKURENCI.

Češkoslovaški eksport lesa si je od preselje v prvi lanski polovici nekoliko opomogel, pa je vseeno poljska konkurenca zelo močna in prepreči Čehom polno izrabljanje dobre sedanje konjunktore, zlasti na Nemškem. Izvoz lesa iz Češkoslovaške se je od 950.000 ton v prvi lanski polovici dvignil na 1.520.000 ton v prvi letošnji polovici, torej za 570 tisoč ton. Istočasno se je dvignil poljski eksport od 2.300.000 ton na 3.200.000 ton, za 900.000 ton. Vrednost eksporta v Češkoslovaški je narasla od 299 na 507 milijonov Kč, v Poljski od 635 na 1118 milijonov lesa. Na Nemškem trgu so prodali Čehi v prvi lanski polovici 46.000 vagonov lesa, a 10 ton, letos 83.000 vagonov. Poljaki 116.000 in 166.000 vagonov, Čehi za 37 vagonov več, Poljaki za 50.000.

RAZNO.

Novi stanovanjski zakon v Italiji. Italijanska vlada je na novo uveljavila zakon za zaščito najemnikov, ki odvzema hišnim posestnikom pravico odpovedi stanovanja in povišanja najemnin preko štirikratne predvojnne najemnine. Najemniki, kateri plačujejo že sedaj višjo najemnino, so upravičeni sodnim potom zahtevati znižanje najemnine. Sodišča so v zadnjem času znižala v enakih primerih najemnino na 60% dosedanje izmere. Najemniki se v izdatni meri poslužujejo te pravice. Samo v Milanu je preko 18.000 najemnikov iskalo svojo pravico pri sodišču, ki skrajno rigorozno postopa in je posamezne hišne posestnike, ki so zahtevali pretirane najemnine, občutno kaznovalo. V posebno drastičnih primerih jih je celo obsodilo na večletno konfinacijo, odnosno deportacijo.

Nemčija najame posojila. Zopetni pojav Nemčije na ameriškem posojilnem trgu opazujejo ameriški finančni krogi z velikim zanimanjem. Sploh se občinstvo za nemške obligacije zelo zanima. Za to so zlasti srednje in manjše banke prav voljne, da sprejmejo take emisije. Zelo pa ovira zahteva nekaterih nemških prosilcev posojil, da jih hočejo prevzeti le v markah. V Ameriki pa ni nobenega zanimanja za vrednostne listine v nemški vrednosti. Emisije v dolarjih zopet bi pomenile za Nemce visoko podraženje.

Gospodarska kriza v Italiji. Po uradnih podatkih je bilo dne 1. julija t. l. v italijanskih lukah nezaposlenih 56 parobrodov s skupno tonažo 194.918 ton in 46 jadernic s tonažo 2218 ton. — Italijanska vlada namerava preprečiti z izvanrednimi odredbami ta pojav, ki dokazuje, da je italijanski trgovski promet po morju znatno nazadoval.

Konkurenčni boj poljske petrolejske industrije. Položaj poljske petrolejske industrije je izredno težak. Izza ukinitve naftinega kartela poslujejo rafinerije na lastno pest in se pobijajo v trdem konkurenčnem boju. Glavni vzrok za konkurenco obstoji v tem, da konzumira domači konzum samo 50% celokupne produkcije, dočim je izvoz vsled nizkih cen na svetovnih tržiščih skoro nemogoč. Ze dalje časa vršča se pogajanja med posameznimi rafinerijami za sporazumno določitev cen, so ostala do sedaj brezuspešna. Ako se sporazum ne doseže v doglednem času, je pričakovati, da bodo morale nekatere rafinerije obratovanje sploh ustaviti, druge pa izdatno omejiti.

Cestnogradbena konferenca v Leipzigu. Od 31. avgusta do 3. septembra bo zboroval v Leipzigu javen kongres, ki bo zbiral skušnje raznih cestnogradbenih družb. Gre za problem, kako je mogoče zadovoljiti vsako cesto glede prevleke, ki naj bo prilagodena kakovosti tal in krajevne podnebju. Določili bodo snovno preskušnjo surovin in njih razmerje do kvalitete dogotovljene prevleke. Vršila se bodo predavanja in pregledovale se bodo ceste glede na predavanja.

Po svetu. Pri zadnjem štetju so našli na Angleškem 676.000 avtomobilov in 630.000 motornih koles. — Zadnje poslovno leto je zaključila Union Bank of Australia s čistim dobičkom 625.000 funtov, dividenda je nespremenjena 15 odstotna. Delniško glavnicu so zvišali za poldrug milijon funtov. — Imperial Bank of Persia je zaključila poslovno leto s čistim dobičkom 135.000 funtov in bo izplačala 10% dividendo. Zanimivo pri tem je, da ima perzijska vlada 6% dividendo. — Japonska trgovska bilanca za prvih šest letošnjih mesecev izkazuje za 280 milijonov več importa kot eksporta; vendar se je ta polletna pasivnost napram lani zvišala za 110 milijonov jenov. Kot vzrok zboljšanja navažajo večji eksport surove svile. — Ameriške zvezne železnice (United States Lines) so dosegle v preteklem letu čez 300.000 dolarjev čistega dobička; leta 1925 so imele pa 645.300 dolarjev zgube. — Poročila iz Tokia pravijo, da bo velika ladjedelnica Kawasaki likvidirala sodnijskim potom. Da se izognejo novi krizi, bodo ustanovili novo družbo, najbrž s kapitalom vlade, ki bo prevzela vse delavstvo likvidirane ladjedelnice, 12 tisoč, in ki bo izvrševala v prvi vrsti državna naročila. — Med Amerikanci na eni strani ter Francozi in Nemci na dru-

gi strani se bje hud boj zaradi kalija, ki je privedel v Ameriki celo do pravega procesa proti francoskim kalijevim družbam. Amerikanci so na stališču, da se z ameriškimi kupci kalija glede cene v bodoče ne sme drugače postopati kot z evropskimi odjemalci. Amerikanci kalija slučajno nimajo in jih takoj ujezi, če sme poleg njih tudi kdo drugi na svetu cene diktirati. — V Kitovem zalivu (Južna Afrika) so zgradili tekom treh let novo pristanišče, ki je stalo ca 1/2 milijona funtov. — **Obtok bankovcev** v Češkoslovaški je znašal koncem julija že spet nad 7 milijard Kč, kovinsko kritje je znašalo 38%, kritje po ključu banke pa 82.6%. — Moravska sladkorna industrija je za to, da se češkoslovaški sladkorni kartel obnovi, a ne za eno leto, temveč za daljšo dobo. Če se kartel ne bi obnovil, je verjetno, da se bodo moravske tovarne pogovorile same med seboj o najvažnejših vprašanjih. — V avgustu pričakujejo v Avstriji zvišanje obrestne mere za pol odstotka. Glede znižanja obrestne mere v Ameriki glej poseben članek. — Belgijci gradijo zmeraj več tovarn za pretvarjanje premoga v tekočino; sedaj so zgradili z glavnico 3 milijonov frankov zopet tako tovarno, 1/10 glavnice je pa v angleških rokah. — Pri Berlinu bodo zgradili 6000 novih stanovanj. Amerikanci so stavili celo ponudbo za zgradbo 60.000 novih stanovanj s kapitalom 150 milijonov dolarjev in s posebno hipoteko na Nemškem. — Zveza jeklarov v Sheffieldu na Angleškem je znižala ceno jeklenih palic za 10 šilingov pri toni in sicer vsled nižje cene za koks in surovo železo ter vsled razstoe kontinentalne konkurence. — Santos, glavno mesto za eksport kave v Braziliji, najema konsolidacijsko posojilo v znesku 2 1/2 milijona funtov po 7 1/2%. S posojilom bodo plačevali 4 druge dolgove. Emisijski tečaj bo 97%. — Ameriška tovarna pnevmatik Goodyear je ustanovila podružnico na Angleškem in jo je dotirala z velikim obligacijskim posojilom. — Francoska vlada je izjavila, da velja uvozna prepoved za angleški premog samo v omejenem obsegu in za omejeno dobo. — Furness, Withy and Co., eno od vodilnih angleških plovniš podjetij, je imelo v poslovnem letu, ki se je končalo z aprilom, 600.000 funtov čistega dobička, 80.000 več kot v prejšnjem letu. Dividenda od 5 1/2 milijona funtov je ostala nespremenjena pri 7 1/2%. — White Star Line je vnovčilo drugi rok 5 milijonskega 6% odstotn. obligacijskega posojila, 2.500.000 funtov. Njena polno vplačana osnovna delniška glavica znaša 4 milijone funtov. — Intransigeant pravi, da je doseglo 60-dstotno francosko konsolidacijsko posojilo višino 4 milijard in pol. — Obtok bankovcev v Nemčiji je znašal 31. julija 3928 milijonov mark in se je zvišal od prejšnjega izkaza za 545 milijonov mark. Spričo tega narastka se je kritje zelo poslabšalo; zlato in devizno kritje je znašalo 50.4%, teden prej pa 56.1%.

Drobne vesti. Kitajska vlada je nakazala potrebne vsote za izplačilo obresti za zlato posojilo iz leta 1896 (London) in za kitajsko posojilo na Nemškem iz

leta 1898. Torej: Kitajska plačuje obresti. — V Karlovi vseh pogaja resen ameriški finančni konsorcij za zakup oziroma nakup češkoslovaških železnic. Ponudbe konsorcija smatrajo Čehi za pripravno pogajalno bazo. Poleg železniškega ministra se udeležuje pogajanj tudi ministrski predsednik Švehla. — Na Nemškem bodo zgradili novo tovarno porcelana z delniško glavico 1.000.000 mark. — Poljsko časopisje ceni letošnji pridelek 30% više kot je bil lanski. Izreden dober je zlasti v Vzhodni Galiciji in v Poznanjski. — Federal Reserve Bank v Newyorku je znižala obrestno mero od 4 na 3 1/2%. — XV. Praški jesenski velesojem se bo vršil od 18. do 25. septembra. — Trgovska in obrtna zbornica v Zagrebu praznuje letos 75-letnico svojega obstoja, 29. avgusta. Iz inozemstva se obeta povodom proslave 75-letnice velik obisk. — Avstrijske banke bodo sestavljale odslej **polletne bilance**, industrijski obrati pa ne. Letos bo izdala te bilance najbrž Narodna banka 30. septembra. Ni pa še gotovo, ali bodo objavili samo surove bilance ali tudi račun izgube in dobička. — Italijanski konzern umetne svile Snia Viscosa se pogaja s podjetjem Soie de Chatillon o fuziji. Če se bodo pogajanja uspešno končala, bo prišlo 90% vse italijanske produkcije umetne svile, ki je znašala l. 1926 17 milj. kilogramov, pod kontrolo tega konzerna. — Praška Mestna hranilnica je imela na koncu julija 1850 milijonov Kč hranilnih vlog. — Pogajanja glede ureditve turških predvojnih dolgov so v temeljih zaključena. Začela se bodo spet 19. septembra; do takrat bo izdelala komisija pogodbeno besedilo. Sedaj se bodo pričela pogajanja tudi s turškimi nasledstvenimi državami. — Kupčija sindikata cevi je v juliju nazadovala, zelo se pozna ameriška in angleška konkurenca. — Norveška je uvozno carino na razne izdelke zelo zvišala in sicer s takojšnjo veljavnostjo.

Gospodarske vesti. Pridelek boba in fižola na našem jugu je zelo uničen; o eksportu letos ne bo govora in pridelek morebiti tudi za domačo porabo ne bo zadostoval. Suša je kriva. — Ogrska vlada bo zopet pripustila izvoz surovih kož, kar pričakujejo krogi eksporterjev in producentov z veliko nepotrpežljivostjo, ker so se zaloge nakopile in jih je doma nemogoče prodati. — Avstrijske zvezne finance kažejo ugodno sliko, in ne mislijo na izdajo zakladnic, za katero je bila lani avstrijska vlada pooblaščen od Zveze narodov. — Kot zaključek večkratnih študijskih potovanj v Češkoslovaško je deželna zveza ogrskega poljedelstva sklenila, da zgradi doma več sladkornih tovarn. — Ogrski eksport paprike je izgubil jugoslovanski trg, ker je začela Jugoslavija sama to kulturo gojiti, zlasti v Bački, in bo vsled nove rumunske carinske tarife iz aprila 1927 zgubil polagoma tudi rumunski trg; Rumunija je carino na papriko zvišala na štirikratno dosedanjo izmero. Avstrija, ki veliko paprike kupi, ni zadostno nadomestilo za zgubljene dežele. Prekomorski eksport trpi vsled kon-

kurrence španskega popra. — 30. julija je bil H. Ford star 64 let, njegov voz »Ford« je natančno 40 let mlajši, letos bo prišel novi »Ford« na dan. — Ameriški posetniki prinesejo na leto v Evropo okoli 750 milijonov dolarjev; to je znesek, ki je za dve tretjini večji kot vojna odškodnina iz leta 1871, ki so jo morali Francozi plačati Nemcem. — Prvi umetni otok v Atlantskem oceanu je že zgrajen. Ameriški inženier Armstrong jih bo zgradil osem; služili bodo osebnemu in poštnemu prometu med Evropo in Ameriko; tudi ob najhujšem viharju se bodo samo gugali sem in tja, daleč z mesta se pa ne bodo mogli premakniti. — Danes se toliko govori o švedskem vžigalčnem trustu. Prve vžigalice so prišle v trgovino pred 100 leti, napravil jih je neki pariški kemik iz smole, žvepla in kaliumklorata. Fosforove vžigalice so začeli prvi prodajati švedski tovarnarji in so se zato imenovale švedske vžigalice. Danes se porabi na dan okoli 5 milijard vžigalic.

Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani
priporoča
špecerijsko blago
raznovrstno žganje, moko in
deželne pridelke, raznovrstno
rudninsko vodo.
Lastna pražarna za kavo in
mlin za dišave z električnim
obratom.
Ceniki na razpolago.
Telefon št. 2666.

Hmelj.

Hmeljska razstava v Žalcu. Hmeljarsko društvo priredi casu od 4. do 11. septembra t. l. hmeljarsko razstavo. Razstava ima v prvi vrsti namen interesentom dokazati, kaj zmoremo glede hmelja. Razstavi se samo hmelj letošnjega pridelka v Sloveniji. Hmelj, ki se razstavi, bo prevzemala posebna komisija na domovih hmeljarjev, da se tako zagotovi, da bo razstavljen res le domači pridelok.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 12. avgusta t. l. ponudbe glede dobave mehkih desk in borovih plohov; do 19. avgusta t. l. ponudbe glede dobave tiskovin in knjig. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. — Di-

rekcija državnega rudnika v Brezi sprejema do 16. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 20.000 kg sena in 10.000 kg ovsa. — Direkcija državnega rudnika v Banja Luki sprejema do 17. avgusta t. l. ponudbe glede dobave rudarskih kram-pov in sekir. — Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 28. avgusta t. l. ponudbe glede dobave raznega materijala (bakrena pločevina, cinkova pločevina, jeklo orodno, ferocijankalij, medene mreže, medene žice, vijaki, matice, železne podloge itd.); do 30. avgusta t. l. ponudbe glede dobave raznega materijala (razno železo, zakovice, laneno platno, kravje kože, žica itd.). — Direkcija državnega rudnika v Kakanju sprejema do 29. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 20.000 kg jamskih tračnic. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: dne 16. avgusta t. l. pri Dravskem intendantskem slagališču (Kodeljevo) v Ljubljani glede dobave polje za sušenje opeke. — Dne 27. avgusta t. l. pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 16 vagonov portland-cementa. — Dne 27. avgusta t. l. pri Direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave raznega pisarniškega materijala. — Dne 27. avgusta t. l. pri Direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave hrastovega skretniškega materijala in hrastovih pragov; dne 29. avgusta t. l. glede dobave 1 vertikalne in horizontalne rendisaljke (stružnice); dne 30. avgusta t. l. pa glede dobave žičnih žebelj. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled. — Pri direkciji državnih železnic, ekonomsko odeljenje, v Ljubljani se bodo vršile naslednje ofertalne licitacije: dne 24. avgusta t. l. glede dobave kretnic; dne 27. avgusta t. l. glede dobave železnih plošč za kotle lokomotive, 900 komadov ognjenih cevi za lokomotive; dne 29. avgusta t. l. glede dobave 10.000 komadov umetnega strešnega škričja, 300 kg žičnikov za strešni škričlj, 15.000 komadov bakrenih vetroklinov, 6000 kg železne pločevine in 2650 komadov električnih žarnic; dne 30. avgusta t. l. glede dobave 700 kg kaučukovega platna, 1900 komadov kaučukovih odbojnikov, 4800 komadov kaučukovih obročkov, 250 m kaučukovih cevi in glede dobave zračnih posod; dne 31. avgusta t. l. glede dobave 100 odbijačev, 100 komadov zgornjih in spodnjih delov ležišč in 1120 m raznih strojnih jermenov. — Predmetni oglasi so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije.

Prodaje. Dne 27. avgusta t. l. se bo vršila pri Direkciji državnih železnic v Ljubljani ofertalna licitacija glede prodaje raznega starega železnega in kovinskega materijala. — Dne 30. avgusta t. l. se bo vršila pri Državnem Ugladnem Poljoprivrednem Dobru v Božjakovini ofertalna licitacija glede prodaje vina in žganja. — Direkcija šum v Ljubljani odda po pismenih ponudbah les in drva, izdelane v lastni režiji loko gozd. Ponudbe je vložiti do 31. avgusta 1927.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

Najboljša v materijalu in v konstrukciji so:

Josip Petelinca
šivalni stroji in kolesa
Gritzner, Adler, in Phönix.

Najlepše opreme, pouk v vazenju brezplačen.

Nizke cene tudi na obročna plačila.
ob vodi blizu Prešernovega spomenika.

Veletrgovina kolonijalne
in špecerijske robe

IVAN JELAČIN, Ljubljana

Zaloga sveže pražene kave,
mlekih dišav in rudninske vode.

Točna in solidna posredništva! Naložite se!

TRG.-IND. D. D.

TISKARNA
MERKUR

Ljubljana
Gregorčičeva ul. 23

se priporoča za tisk
vsakovrstnih tisko-
vin za trgovino, obrt
in industrijo ter za
urade, društva i. t. d.

Lastna
KNJIGOVEZNICA

Telefon 2552

Naročajte in
širite povsod
TRGOVSKI
— LIST! —

Trgovska
pomočnica

ki se čuti sposobno za vodstvo po-
družne trgovine z mešanim blagom
in usnjem, s predpisano petletno pra-
kso, kaviče zmožna, resna in po-
štena, se sprejema za vodstvo po-
družne trgovine z mešanim blagom
na deželi. Izključujem tiste, kojih je
učno razmerje obstajalo v konsumnih
in nabavnih združenjih in tem podob-
nih podjetjih. Takojšnje ponudbe z
navedeno razpoložljivo kavičo, prepisi
sprisoval in zahtovkom mesečne plače
je poslati upravi »Trgovskega lista«
pod: »AGILNA 100«.

Otroške majice, kratke noga-
barvah, kopalne hlače, nor-nogavice za ženske
in moške, kravate, žepne robce, ovratnike,
manjetne gumbe, dežnike, palice, nahrbtnike,
dišeče milo kupite najceneje pri

Josip Petelinca-u
Ljubljana, ob vodi blizu Prešernovega spomenika.
Na veliko!